

МЕКТЕПТЕ ГЕОГРАФИЯ ПӘНІНЕН СЫНЫПТАН ТЫС ЖҰМЫСТАРДЫ ҰЙЫМДАСТЫРУ

5B011600 - «География» білім беру бағдарламасының
4-курс студенті Жақсылықов Нұрбол

МАЗМҰНЫ	
КІРІСПЕ	4

1. Географиядан сыныптан тыс жұмысты ұйымдастырудың теориялық негіздері

1.1 Географиядан сыныптан тыс жұмыстарды ұйымдастыру мен өткізудің психологиялық-педагогикалық ерекшеліктері.....	13
1.2 Сыныптан тыс жұмыстарды ұйымдастырудың заманауи көзқарастары..	18
1.3 Географиядан сыныптан тыс жұмыстарды өткізудің негізгі нысандары және оны ұйымдастыру әдістемесінің мәселелері.....	29

2. Географиядан сыныптан тыс жұмыстарды өткізудің негізгі түрлері мен оларды ұйымдастыру әдістері

2.1 Географиядан сыныптан тыс жұмыстарды өткізудің негізгі түрлері мен әдістемесі.....	
2.2. Сыныптан тыс жұмыс түрлерін ұйымдастыру бойынша қойылатын талаптар.....	40
2.3. Мектепте географиялық үйірмені ұйымдастырудың әдістемесі.....	42
2.4 Туристік-өлкетанулық жорықтарды ұйымдастыру әдістемесі	
2.5 Географиядан факультатив пен олимпиадаларды ұйымдастыру әдістемесі	

3 Географиядан сыныптан тыс жұмыстарды ұйымдастыру бағдарламалары

3.1 Жас табиғатшылар үйірмесінің бағдарламасы	51
3.2 Табиғат – ортақ үйіміз атты туристік жарыс бағдарламасы	

ҚОРЫТЫНДЫ	61
------------------------	----

ПАЙДАЛАНАТЫН ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ	64
---	----

Сыныптан тыс жұмыс оқу-тәрбие жұмысының бір бөлігі бола отырып, кең мақсаттарға ие. Жалпы алғанда, бұл география мұғалімі жұмысының жауапты және әлі де дамымаған аспектісі. Мұндай жұмыс балалардың өз еркімен қатысуы жағдайында, сабақтан бос уақытта, мектеп үй-жайларында да, одан тыс жерлерде де (экскурсиялар, жорықтар және т. б.) жүргізіледі, пән бойынша оқу бағдарламасымен тығыз байланыста болады.

Сыныптан тыс жұмыстардың формалары мен әдістеріне қойылатын негізгі талаптарды келесідей көрсетуге болады:

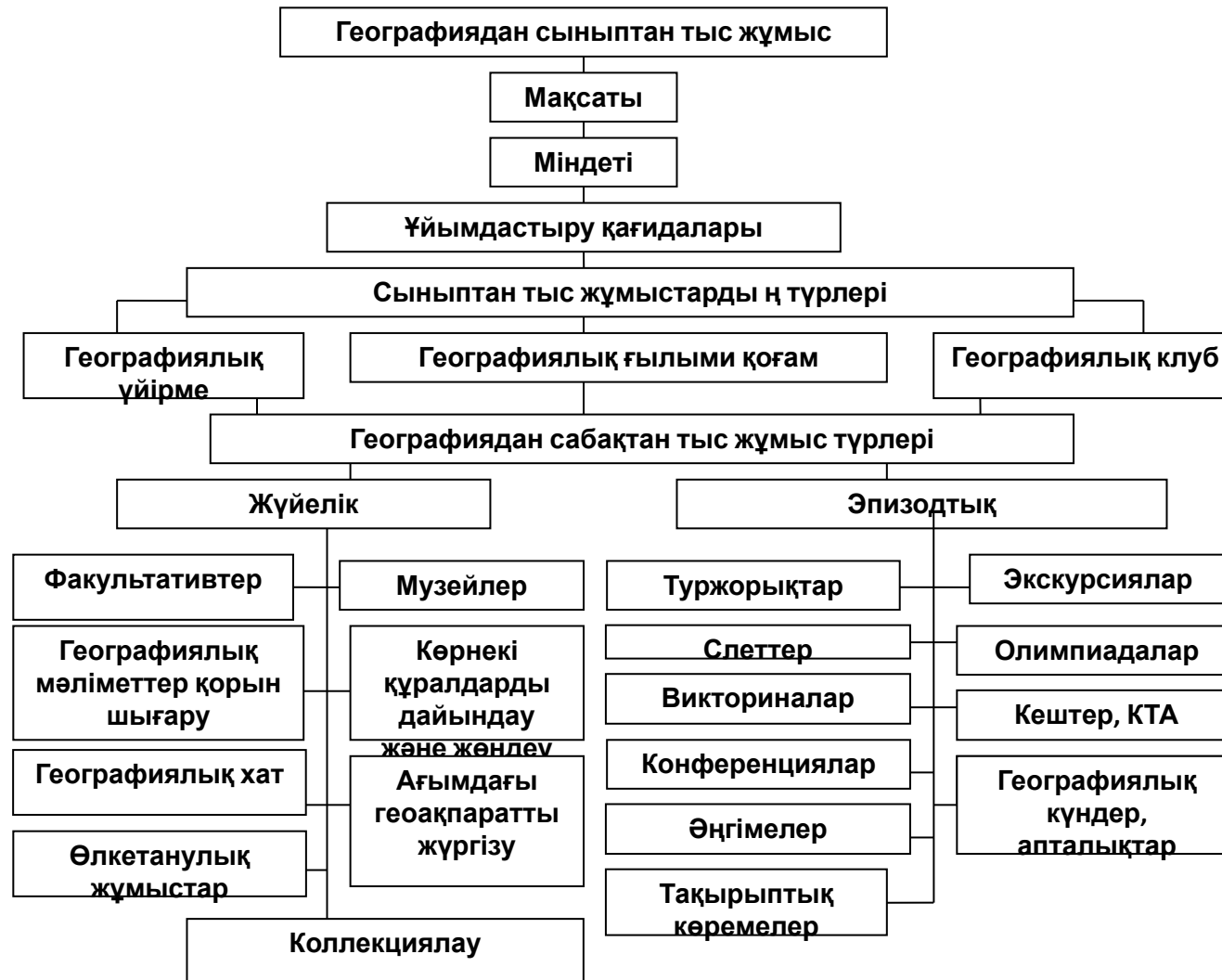
- сыныптан тыс жұмыстар географияны зерттеудің оқу тереңдігінен, үлкен ғылыми жағынан ерекшеленуі керек, сонымен бірге ойын-сауық, шығармашылық элементтерін қамтуы керек;
- географиялық әдіснама элементтерін қосу;
- танымдық іс-әрекетті демалыспен, ойын сәттерімен, түсіру іс-әрекетінің басқа нұсқаларымен біріктіру;
- бағдарламалық жоспарлауға енгізілген материалдың сабақтан тыс материалмен тығыз байланысын қамтамасыз ету.

География бойынша оқу бағдарламасының мазмұнындағы өзгерістер пән бойынша сыныптан тыс жұмыстардың мазмұнына да айтарлықтай әсер етеді. Осыған байланысты мұндай әсердің екі маңызды бағыты бар:

- 1) мектеп курсының мазмұнының негізгі мәселелерін тереңдету, сонымен қатар білім беру және тәрбиелік маңызы бар көптеген оқушылар арасында үлкен қызығушылық тудырады;
- 2) жергілікті жерде практикалық жұмыстар жүргізу кезінде, әртүрлі ақпарат көздерімен жұмыс істеу кезінде, әртүрлі арнайы аспаптар мен жабдықтарды, электрондық-есептеу техникасын, Интернетті және т. б. пайдалану арқылы зерттеу сипатындағы іскерліктер мен дағдыларды қалыптастыру.

Бұл ретте бірқатар педагогикалық талаптарды сақтау маңызды шарт болып табылады:

- жұмыс нәтижелеріне қоғамдық қажеттілік;
- оқушылар қызметінің кәсіби бағыты;
- мұндай қызметтің экологиялық бағыты;
- өлкетану жұмысының мүмкіндіктерін пайдалану;
- сыныптан тыс жұмыстардың мазмұны мен формаларының қазіргі заманғы болуы;
- оқушылардың жас және жеке ерекшеліктерін ескеру;
- мұғалімнің педагогикалық басшылығының оқушылардың дербестігі мен еріктілігімен үйлесуі;
- географиядан сыныптан тыс жұмыстарды дамытудың жүйелілігі мен үздіксіздігі.

Географиядан сыныптан тыс жұмыстардың негізгі міндеттері мынадай:

- пәнге танымдық қызығушылығын қалыптастыру;
- оқытылатын пәннің мазмұнын кеңейту және меңгеру;
- мектеп географиясын өмірмен байланыстыру;
- оқушылардың жеке шеберліктерін дамыту;
- оқушыларды кәсіптік бағдарлау.

Мектептердегі сыныптан тыс жұмыстардың ең көп таралған түрлерінің бірі- географиялық үйірмелер. Олар жұмыстың басқа түрлерін қамтамасыз ете алмайтын функцияларды орындайды, өйткені олар белсенділікті, тәуелсіздікті тәрбиелеуге, оқушылардың танымдық қызығушылықтарын қалыптастыруға, қызығушылық тудыратын тақырыпты жүйелі түрде терең зерттеуге мүмкіндік береді.

Географиялық үйірме жұмысының жалпы принциптерін келесідей анықтауға болады:

- а) мұғалімнің жетекші рөлі,
- б) зерттеу әдісін қолдану,
- в) тақырыпты мұқият әзірлеу, басталған істі аяғына дейін жеткізу,
- г) үйірме жұмысының нәтижелерін міндетті түрде рәсімдеу.

Жорықтарға дайындық қарапайым ережелермен танысудан басталады. Барлық осы Ережелер демалыс күндері жорықтарда қолданылады. Жаяу жүру маршруттарын балалар мұғаліммен бірге ең жеңілден бастап таңдайды. Туристік сапардың мақсаты танымдық, әлеуметтік пайдалы және сауықтыру болуы мүмкін. Танымдық мақсат жүру бағыты бойынша көрікті жерлермен танысуды және кешенді физикалық-географиялық бақылаулар жүргізуді қамтиды. Әлеуметтік пайдалы - өлкетану материалдарын жинау немесе басқа ұйымдардың тапсырмаларын орындау. Сауықтыру мақсаты да маңызды, көбінесе демалыс кезінде саяхат жасалады, сондықтан оқушылар демалған күйде оралуы керек

Ұйымдастыру формаларына сәйкес факультатив сабақтарды сыныптық және сыныптан тыс деп бөлуге болады. Сыныптыққа семинарлар, консультациялар, мамандармен кездесулер және басқалар; сыныптан тыс жұмыстарға - экскурсиялар, жергілікті жердегі практикалық жұмыстар жатады.

Географиялық факультативтер келесі мәселелерді шешуге ықпал етуі керек:

- географиялық ойлауды дамыту;
- мектеп оқушыларын жердің жалпы географиялық заңдылықтары, Жер шарының халқы және оның орналасуы туралы толық біліммен қаруландыру;
- оқушыларды географиялық ақпараттың түрлі көздерімен (карталармен, анықтамалықтармен және т. б.) жұмыс істей білу жүйесімен қаруландыру.);
- географиялық білім мен дағдыларға негізделген көптеген кәсіптермен танысу.

Географиядан орындалатын сыныптан тыс жұмыстардың ішінде, негізгі орынды алатын жас табиғатшылар үйірмесі. Жас табиғатшылар үйірмесінің негізгі мақсаты - оқушылардың пәнге қызығушылығын арттырып, білім деңгейлерін көтеру, ғылыми көзқарастарын қалыптастыру және бақылау, зерттеу, эксперимент жұмыстарын орындау икемдағдыларын қалыптастыру.

Жас табиғатшылар үйірмесінің жұмысы жүйелі түрде, нақты құрылған жоспармен жүргізіледі.

Оқушылар саны тұрақты, өз еріктерімен қатысады.

Мектеп тәжірибесінде әр сыныптарда жас ерекшеліктеріне байланысты арнайы үйірмелер болады:

- 6-7 сыныптарда "жас ботаниктер" үйірмесі.
- 7-8 сыныптарда "жас физиолог" үйірмесі.
- 10-11 сыныптарда "жас география" үйірмесі.

Үйірме жұмыстары қатысатын оқушылар саны 15-20-дан жоғары болмауы керек. Одан асса екінші топ ұйымдастырған жөн. Үйірме жұмысы аптасына 1 рет немесе айына 2 рет ұйымдастырылады. Үйірме жұмыстары жалпы тақырыпты қамтиды, әдебиеттермен танысу, эксперимент жұмыстары жекеше және ұжымдық жұмыстар жүргізудің әртүрлі тәсілдерін қамтып орындалады.

"Табиғат - ортақ үйіміз" атты туристік жарыс бағдарламасы

Туристік жарыстың аты "Табиғат - ортақ үйіміз". Жарыс мына бағдарлама бойынша өткізіледі.

I.пункт. Таныстыру.

II- пункт. Арқа қоржын жинау.

III - пункт. Картография. Топографиялық шартты белгілерді көрсету.

VI -пункт. Метеорология

V -пункт. Ботаника.

VI -пункт. Геометрия.

VII-пункт. Гидрология.

VIII-пункт. Орнитология.

IX-пункт. Айналаны бағдарлау.

X-пункт. Зоология.

XI-пункт. Арқан байлау.

Арқан байлау тәсілдерін үйрену.

XII- пункт. Этнография.

XIII - пункт. Ас адамның - арқауы

От жағудың әдістері

1. Құдық тәрізді жағу.

2. Конус тәрізді жағу.

3. Жұлдыз тәрізді жағу.

4. Айқастырып жағу.

5. Үш бөрене жағу.

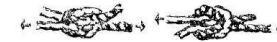
2-сурет

Арқан байлау тәсілдері

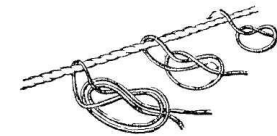
1. Тура түйін.

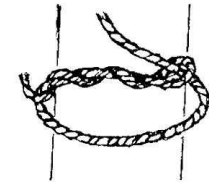
2. Өткізіп байлау.

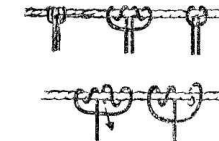
3. Буындырып байлау.

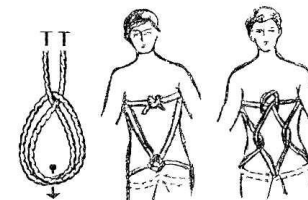
4. Айқастырып байлау.

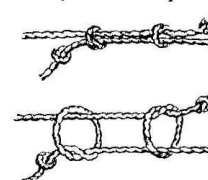
5. Үзеңгі байлау.

6. Тоқыма байлау.

7. Көкірекке байлау.

1-сурет.

Назарыңызға рахмет!